

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Szathmáry Géza ügyvéd (cím) által képviselt név (cím) felperesnek, a dr. Tábori János ügyvéd (cím) által képviselt név (cím) I. rendű, a dr. Nagy-Koppány Kornélia Ügyvédi Iroda (cím, ügyintéző: dr. Nagy-Koppány Kornélia ügyvéd) által képviselt név (cím) II. rendű alperesek ellen - a felperes pernyertessége érdekében név (cím) beavatkozó részvételével - végrendelet érvényességének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2008. november 11. napján hozott 22. P.24.323/2007/13. számú ítélet ellen felperes 14. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alpereseknek személyenként 120.000 (Százhúszezer) forint másodfokú perköltséget.

A le nem rótt 544.200 (Ötszáznegyvennégyezer-kétszáz) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Cs.I.né (továbbiakban: örökhagyó) 2003. május 20. napján végintézkedés hátrahagyásával hunyt el. A 2002. május 30. napján kelt írásbeli magánvégrendeletében, minden ingó és ingatlan vagyonának örököseként a felperest jelölte meg. A végrendeletet tanúként P.J.né a felperes édesanyja, valamint H.I. írták alá. Az okiraton feltüntetésre került, hogy azt dr. S.T. készítette és ellenjegyezte, amelyet az ügyvéd a keltezés követően aláírt és pecsétjével is ellátta.

Az örökhagyó törvényes örökösei, leszármazó, házastárs és szülők hiányában elhunyt testvére gyermekei az alperesek, akik a hagyatéki eljárásban a felperes

javára szóló végrendeletet nem ismerték el érvényesnek. Arra hivatkoztak, hogy a végrendelet egyik tanúja a felperes közeli hozzátartozója volt. Az öröklési jogvitára tekintettel a közjegyző az örökhagyó hagyatékát, ideiglenes hatállyal törvényes öröklés jogcímén, egyenlő arányban az alpereseknek adta át. A Fővárosi Bíróság a felperes fellebbezése folytán a hagyatékátadó végzést helybenhagyta.

A felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy az örökhagyó 2002. május 30. napján kelt végrendelete érvényes, amely alapján minden ingó és ingatlan vagyonát megörökölte. Érvéle szerint a végrendelkezéskor az örökhagyó kellő gondossággal járt el, hiszen ügyvédhez fordult. Az ügyvéd az örökhagyó akaratának megfelelően készítette el a végrendeletet, amit ellenjegyzéssel is ellátott. Hivatkozott arra, hogy a végrendelet a Pp. 196. §-ának megfelelő teljes bizonyító erejű magánokirat, amelybe foglalt örökhagyói akaratot a bíróságnak érvényre kell juttatnia. Utalt továbbá arra is, hogy az örökhagyó ingatlanába 2005. októberében beköltöztek, mert az I. rendű alperes a végrendeletet érvényesnek ismerte el.

Az alperesek a kereset elutasítását és a felperes perköltségben való marasztalását kérték. Védekezésük szerint az örökhagyó felperes javára szóló juttatást tartalmazó rendelkezései a Ptk. 632. § (1) bekezdése alapján érvénytelenek, mivel az egyik végrendeleti tanú a felperes édesanyja volt. A bírói gyakorlat egységes annak megítélésével kapcsolatban, hogy a tanú összeférhetetlensége a végrendelet alaki és/vagy tartalmi fogyatékoságát eredményezi. A perbeli esetben a felperes anyjának közreműködése miatt az érintett rendelkezések alaki okból érvénytelenek. A Ptk. 632. § (1) és (2) bekezdése értelmében a tanú hozzátartozója javára szóló juttatás csak abban az esetben érvényes, ha a végrendeletnek ezt a részét a végrendelkező saját kezűleg írja le, vagy az összeférhetetlen tanú mellett, további két tanú is közreműködik. A perbeli esetben ezek az érvényességhez szükséges feltételek nem teljesültek.

A felperesi beavatkozó a keresetnek megfelelő döntés meghozatalát kérte.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alpereseknek személyenként 180.000 forint perköltséget, további rendelkezése szerint a le nem rótt 544.200 forint illetéket az állam viseli. Az ítélet indokolása szerint a perben az nem volt vitás, hogy az allográf végrendelet a Ptk. 629. § (1) bekezdése szerinti alaki érvényességi kellékeknek megfelel. A Ptk. 632. § (1) és (2) bekezdései értelmében az írásbeli magánvégrendelet tanúja, vagy más közreműködő személy, illetőleg ezek hozzátartozója javára szóló juttatás érvénytelen, kivéve, ha a végrendeletnek ezt a részét az örökhagyó saját kezűleg írta és aláírta. A tanú, illetőleg hozzátartozója részére szóló juttatás akkor sem érvénytelen, ha a végrendelkezésnél rajta kívül két tanú működött közre. Nem vitás tény, hogy a perbeli végrendelet egyik tanúja az örökös édesanyja volt, ezért a bíróságnak lényegében abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az ügyvédi ellenjegyzés helyettesíti-e a harmadik tanú aláírását. E körben a bíróság az alperesek védekezésével értett egyet. A Ptk. idézett rendelkezése ugyanis azt írja elő, hogy a tanúnak tudomással kell bírnia arról, hogy ő tanúként és nem az okiratot

szerkesztő és ellenjegyző személyként jár el. Megköveteli továbbá a jogszabály azt is, hogy a tanú e minőségének feltüntetésével írja alá az okiratot, ennek hiányában ugyanis a végrendeleti juttatás érvénytelen.

A perbeli esetben az ügyvéd nem tanúként, hanem okiratot készítő és ellenjegyző személyként írta alá az okiratot, ezért végrendeleti tanúnak nem tekinthető, függetlenül attól, hogy tanúsítani képes a végrendelet keletkezésének körülményeit. A kifejtettek alapján a felperesre vonatkozó juttatás érvénytelen, ezért a végrendelet alapján az örökhagyó után nem örökölhét.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes fellebbezett és annak kereset szerinti megváltoztatását kérte. Álláspontja szerint mivel a perben a felek egyike sem vitatta, hogy az egyik végrendeleti tanú az örökös édesanyja volt, a bíróságnak csak abban a kérdésben kellett állástfoglalnia, hogy a végrendeleten található ügyvédi ellenjegyzés helyettesíti-e a harmadik végrendeleti tanú aláírását. Ezzel kapcsolatban az elsőfokú bíróság ellentmondásosan fogalmazott, megállapította ugyan, hogy a perbeli esetben a végrendeletet az ügyvéd nem tanúként, hanem okiratot készítő és ellenjegyző személyként írta alá, jóllehet tanúsítani képes a végrendelet keletkezésének körülményeit. Ebből azt a következtetést vonta le, hogy a felperesre vonatkozó juttatás érvénytelen, ezért a végrendelet alapján nem örökölhét. Ez az álláspont azonban a következők miatt nem helytálló:

A perben nem volt vitás, hogy az egyik végrendeleti tanú P.J.né, a felperes édesanyja az örökhagyó vagyonából nem részesült, az okirat szerint az örökhagyó egyedüli örököse a felperes. Az örökhagyó jogi képviselő előtt tett nyilatkozatából, valamint a végrendelet szövegéből megállapítható, hogy a felperes nem a Ptk. 632. § (1) bekezdése szerinti juttatást kapott, hanem az örökhagyó örököse. Hamis jogértelmezés, hogy az örökség azonos a juttatással, ennek folytán az örökségre is vonatkoznak a juttatások formai korlátozására vonatkozó öröklési jogi szabályok. A juttatás a szavak általánosan elfogadott értelmezése szerint az örökséghez képest kisebb adományozást jelent, ennél fogva határozottan különbözik az ipso iure vagyonátszállást eredményező örökléstől.

Nem helytálló az elsőfokú bíróság álláspontja, mely szerint az okiratot készítő ügyvéd ugyan tanúsítani képes a végrendelet keletkezésének körülményeit, ennek ellenére nem tekinthető végrendeleti tanúnak. Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény 27. § (1) bekezdés b) pontja szerint: „az okirat ellenjegyzésével az ügyvéd bizonyítja, hogy az okiratban megjelölt fél az iratot előtte írta alá, illetőleg aláírását előtte saját kezű aláírásának ismerte el”. Erre tekintettel az ügyvéd tanúi minőségét az aláírás hitelesítéskor nem köteles feltüntetni: az aláírás hitelesítés az ellenjegyzésnek ex lege szerves része. Erre tekintettel a végrendeleten nem két, hanem három tanú aláírása szerepel.

Mindezek mellett az elsőfokú bíróság két igen fontos körülményt figyelmen kívül hagyott. Az I. rendű alperes kifejezetten elfogadta a végrendeletben írtakat, a II. rendű alperes pedig annak elfogadására hajlott. Ezzel kapcsolatban az elsőfokú

bíróság mindössze arra utalt, hogy mindkét személy a „jelen” eljárásban korábbi nyilatkozatát gyakorlatilag visszavonta. Ebből azonban nem állapítható meg, hogy a hivatkozott eljárásba a bírósági eljáráson kívül a hagyatéki eljárást is beleértette-e. A felperes szerint az alperesek a hagyatéki eljárás során vonták vissza a végrendeletet elfogadó, illetőleg azt nem kifogásoló nyilatkozatukat. Ezért az elsőfokú bíróság a visszavonásról nem értesülhetett. Egyébként nyilvánvaló, hogy a végrendeletet akármilyen mértékben elfogadó nyilatkozat visszavonása jogi hatást nem fejt ki a végrendelet léteire és hatályosságára nézve. A törvényes örökösöknek élniük kellett volna a Ptk. 653. és 654. § -aiban írt jogokkal, valamilyen okra alapítva a végrendelettel kapcsolatos kifogásuk érvényesítésével. Részükről azonban ilyen nyilatkozat nem hangzott el, ezért a perbeli végrendelet érvényes és hatályos.

Az I. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében elsődlegesen a fellebbezés elutasítását, másodlagosan az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint a fellebbezést előterjesztő ügyvéd meghatalmazotti minősége kétséges. A felperes a hagyatéki eljárásra adott meghatalmazást dr. G.R. ügyvédnek, aki a peres eljárásban is ennek alapján járt el. A hagyatéki eljárás az öröklési pertől elkülönül, ezért a hagyatéki ügyben való eljárásra jogosító meghatalmazás nem jogosítja fel a meghatalmazottat az öröklési per vitelére. Az ítéltábla végzésével felhívta az ügyvédet, miszerint igazolja meghatalmazásának kiterjedését a másodfokú eljárásra. Ezt követően a felperes részéről egy új, 2009. február 23. napján kelt meghatalmazás került csatolásra, ami azonban nem tartalmazza az ügyvéd aláírását, ezáltal az nem felel meg az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. tv. 26. § (1) bekezdésében meghatározott alaki érvényességi feltételeknek. Mindezekre tekintettel dr. G.R. ügyvéd nem igazolta, hogy meghatalmazása a fellebbezés benyújtásának időpontjában is kiterjedt a peres eljárásra, továbbá újabb meghatalmazásának hiányossága utólag nem orvosolható, figyelemmel arra, hogy a meghatalmazás visszavonásra került. Ha a 2009. február 23-i meghatalmazás érvényes lenne, akkor sem lenne visszaható hatálya az ezt megelőző eljárásra. Erre tekintettel a felperesi fellebbezés hatálytalan.

Az érdemi döntést tekintve az elsőfokú bíróság ítélete megalapozott. Az egységes és állandó bírói gyakorlat szerint a végrendeletet szerkesztő és ellenjegyző ügyvéd aláírása nem értékelhető harmadik tanú aláírásának, ha az nem tanúi minőségben került feltüntetésre az okiraton. Erre figyelemmel a perbeli végrendelet a Ptk. 632. § (1) és (2) bekezdéseiben foglalt kogens szabályoknak nem felel meg, ezért az a törvény erejénél fogva érvénytelen. Mivel a végrendelet egyéb juttatásokat és végrendeleti örökösöket nem nevez meg, így a hagyatéka a törvényes örökösöket illeti. A felperes által hivatkozott az I. rendű alperes 2003. május 11. napján kelt nyilatkozata álláspontja szerint nem rendelkezik teljes bizonyító erővel, mivel több alaki hibában szenved. Az ellenkérelem ezzel kapcsolatban részletesen tartalmazza az ezt megalapozó tényeket és jogszabályi hivatkozásokat. Erre figyelemmel a végrendelettel kapcsolatban az I. rendű alperes részéről a 2006. május 12. napján kelt másik nyilatkozata felel meg az alaki követelményeknek.

A II. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes másodfokú perköltségben való marasztalását kérte. A felperes álláspontjával ellentétben az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a végrendeletet szerkesztő ügyvéd ellenjegyzése nem pótolhatja a felperestől független második tanú aláírását. Tény, hogy a perbeli végrendelet megfelel a teljes bizonyító erejű magánokirat Pp. 196. § (1) bekezdés e) pontjában meghatározott követelményeknek, azonban a magánokiratba foglalt végrendelet, illetve a végrendelet egyes juttatásainak érvényessége anyagi jogi kérdés, amelyre a Ptk. rendelkezései az irányadók. Abból, hogy egy magánokirat teljes bizonyító erejű, még nem lehet következtetést levonni arra nézve, hogy az okiratba foglalt jogügylet egyúttal érvényes is. Egyebekben csatlakozott az I. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében foglaltakhoz a tekintetben, hogy a felperes részéről nincs joghatályosan előterjesztett fellebbezés. Erre tekintettel elsődlegesen a fellebbezés elutasítását kérte.

A fellebbezés alaptalan.

A felperes képviseleti jogosultságával kapcsolatos alperesi kifogásokra figyelemmel kiemeli az ítélet tábla, hogy keresetlevélhez csatolt ügyvédi meghatalmazás tartalma alapján aggálytalanul megállapítható, hogy az a per vitelére szól, amelynek ügyszáma a beadáskor a felperes előtt nem lehetett ismert. Az I. rendű alperes hivatkozásával ellentétben a felperes a hagyatéki eljárásban való képviseletre külön meghatalmazást adott az ügyvéd részére. A Pp. 70. § (2) bekezdésében megfogalmazott főszabály szerint a per vitelére szóló meghatalmazás kiterjed a perrel kapcsolatos minden nyilatkozatra és cselekményre, valamint a végrehajtási eljárásra is. Mivel a meghatalmazás terjedelme nem volt egyértelmű, az ítélet tábla ezért hívta fel a felperest az egyértelmű nyilatkozattételre. Az utóbb csatolt és fellebbezési eljárásra is kiterjedő meghatalmazás nem felelt meg ugyan a kötelező alaki érvényességi kelléknek, mert azt a meghatalmazott ügyvéd nem írta alá, tartalma azonban megerősítette, hogy a per vitelére adott meghatalmazás a másodfokú eljárásra is kiterjed. A Pp. 70. § (4) bekezdése szerint ugyanis a meghatalmazás korlátozása csak annyiban hatályos, amennyiben az magából a meghatalmazásból kitűnik. Ilyen egyértelmű korlátozó rendelkezést a keresetlevélhez csatolt meghatalmazás nem tartalmazott, ezért a felperes képviselője által előterjesztett fellebbezés hatályos, azt az ítélet tábla érdemben bírálta el.

A per érdemét tekintve az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, a kereset tárgyában hozott döntése megalapozott, annak indokolása azonban csak részben helytálló. Alaptalan a felperes érvelése, mely szerint, mivel az I. rendű alperes a végrendeletet elfogadta, a II. rendű alperes pedig erre hajlott, továbbá az alperesek nem éltek a Ptk. 653. § és 654. § -ában írt jogukkal, a végrendeletet érvényesnek és hatályosnak kell tekinteni. Az alpereseket, mint törvényes örökösöket a Ptk. 653. § -a alapján megillette az a jog, hogy a felperes javára szóló végrendelet érvénytelenségére hivatkozzanak. E joguk érvényesítésének módja attól függ, hogy a hagyatéki eljárás eredményeként melyik fél köteles figyelembe

nem vett igényét perben érvényesíteni. A perbeli esetben a közjegyző az alperesek nyilatkozata folytán keletkezett öröklési jogvitára figyelemmel, jogerős határozatával az örökhagyó hagyatékát ideiglenes hatállyal, törvényes öröklés jogcímén az alpereseknek adta át. Ezért az örökhagyó végrendeletére alapított öröklési igényt a felperesnek kellett a perben érvényesítenie.

A Legfelsőbb Bíróság PK 85. számú állásfoglalása szerint a Ptk. 653. §-a alapján az érdekelt a végrendelet érvénytelenségére hivatkozhat úgy, hogy a végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránt pert indít, vagy úgy, hogy az ellene indított perben az érvénytelenségre védekezésként hivatkozik. Mivel jelen esetben a felperes kényszerült a végrendeletre alapított jogai érvényesítésére pert indítani, az alperesek a Ptk. 653. §-ában meghatározott jogukkal éltek, amikor az ellenük indított perben, meghatározott okra alapítva védekezésként hivatkoztak a végrendelet érvénytelenségére.

A Ptk. 653. §-a szerinti jogosult a végrendelet megtámadási jogát csak akkor nem gyakorolhatja, ha a végrendeletet érvényesnek ismerte el, vagy annak megtámadási jogáról lemondott. A felperes az elsőfokú eljárásban ilyen konkrét alperesi nyilatkozatokra nem hivatkozott, csupán általánosságban utalt arra, hogy az alperesek a végrendeletet elfogadták. A másodfokú eljárásban előterjesztett hivatkozása szerint a I. rendű alperes részéről a végrendelet elfogadásának a hagyatéki iratokhoz csatolt, 2003. május 11. napján kelt nyilatkozata tekinthető. A hagyatéki iratok tartalma alapján megállapítható, hogy ezt a nyilatkozatot a felperes csatolta, ami az ő - ismeretlen tartalmú - levelére adott, kifejezetten neki címzett válaszirat volt. Ennek tartalma nem minősül a felperes javára szóló végrendelet érvényességét elismerő, hagyatéki eljárásban tett nyilatkozatnak. Ezzel szemben a hagyatéki eljárásban a közjegyző felhívására tett nyilatkozat tartalmából kitűnően az I. rendű alperes a felperes javára szóló végrendelet érvényességét nem ismerte el. A hagyatéki eljárásban a II. rendű alperes személyesen nem nyilatkozott, a részére kirendelt ügygondnok a hagyaték törvényes öröklés rendje szerinti átadását kérte. A hagyatéki iratok alapján megállapítható, hogy az alperesek a hagyatéki eljárásban a végrendeletet nem ismerték el érvényesnek, a közjegyzőnek címzett nyilatkozataik, a végrendelet érvényességét kifogásolták. Mivel az elsőfokú bíróság ítéletében arra vonatkozóan ténymegállapítást nem tett, hogy az alperesek az örökhagyó végakarátát tiszteletben tartó nyilatkozatot tettek, megalapozatlan az érvelése, miszerint „korábbi nyilatkozatukat” jelen eljárásban visszavonták.

A felperes értelmezésével ellentétben a végrendeleti juttatás nem kisebb adomány, hanem mindaz a vagyoni kör, amelyet a végrendeletben nevezett személy a végrendelet alapján megszerezhet. A Ptk. 636. § (2) bekezdése értelmében az örökös az, akinek az örökhagyó az egész hagyatékát, illetőleg annak meghatározott hányadát „juttatja”. Ebből következően a hagyaték egészének vagy egy részének öröklése is juttatásnak minősül. Erre figyelemmel a Ptk. 632. § (1) bekezdésének rendelkezése a hagyatékból bármilyen jellegű részesítés vonatkozásában alkalmazandó.

Mivel az egyik végrendeleti tanú a felperes édesanyja volt, az ő hozzátartozója (gyermek) javára szóló végrendeleti juttatás - jelen esetben a hagyaték egészének öröklése - érvénytelen. Az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a Ptk. 632. § (2) bekezdésében írt feltétel nem valósult meg, mert a végrendeletet az okiratot szerkesztő ügyvéd nem tanúként írta alá. Az írásbeli magánvégrendelet speciális alaki érvényességi feltételeit a Ptk. 629. § -a határozza meg, ami részben eltér a Pp. teljes bizonyító erejű magánokiratra vonatkozó szabályaitól. Ebből következően a Pp. szabályai szerint teljes bizonyító erejű magánokiratnak megfelelő végintézkedés öröklési jog szempontból csak akkor érvényes, ha az megfelel a végrendelet speciális alaki követelményeinek is. A Ptk. 629. § (1) bekezdés b) pontja szerint a végrendelet alaki érvényességi feltétele, hogy azt a tanúk e minőségük feltüntetésével írják alá. A perbeli végrendeletet tanúként kizárólag két személy, P.J.né és H.I. írták alá. A végrendeletet aláíró ügyvéd vonatkozásában tanúi minősége feltüntetésre nem került, ezért ő a végrendeletnél tanúkénti közreműködőnek nem minősül.

A kifejtettek alapján az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta. Pervesztességére figyelemmel a Pp. 78. § (1) bekezdése szerint kötelezte a felperest az alpereseknek járó másodfokú perköltség megfizetésére, ami a képviseletükkel felmerült, mérlegeléssel megállapított, áfát is tartalmazó ügyvédi munkadíj. A felperes költségmentessége folytán le nem rótt fellebbezési illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam viseli.

Budapest, 2009. június 11.

Dr. Kertészné dr. Princzinger Márta s.k.,
a tanács elnöke

Dr. Hegedűs Mária s.k.,
előadó bíró

Fermanné dr. Polák Zita s.k.
bíró

A kiadmány hitelül: